

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA
mint felülvizsgálati bíróság
Mfv.II.10.539/2010/4.szám

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a Szepesi Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Szepesi Zsuzsa ügyvéd) által képviselt felperesnek a dr. Lőrik Erzsébet ügyvéd által képviselt alperes ellen jognyilatkozat pótlása iránt a Szekszárdi Munkaügyi Bíróságnál 2.M.292/2009. szám alatt megindított és másodfokon a Tolna Megyei Bíróság 10.Mf.20.005/2010/3. számú ítéletével jogerősen befejezett perében az említett másodfokú határozat ellen a felperes által előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán - a 2011. március 16. napján megtartott nyilvános tárgyalás alapján - meghozta a következő

v é g z é s t :

A Legfelsőbb Bíróság a Tolna Megyei Bíróság 10.Mf.20.005/2010/3. számú ítéletét hatályon kívül helyezi és a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.

A felek felülvizsgálati eljárási költségét egyenként 20.000 /húszezer/ forintban állapítja meg, míg a felülvizsgálati eljárás illetékét az állam viseli.

I n d o k o l á s :

A felperes munkáltató 2008. december 20-án a közvetlen felsőbb szakszervezeti szerv előzetes egyetértését kérte négy fő választott szakszervezeti tisztséget betöltő köztisztviselője közszolgálati jogviszonyának a munkáltató által felmentéssel történő megszüntetéséhez, mellyel az alperes szakszervezeti alapszerv 2009. január 5-én meghozott döntésével nem értett egyet. Ezt követően a felperes keresetében azt kérte, hogy a munkaügyi bíróság ítéletével pótolja az érintett - módosított keresete szerint három fő - szakszervezeti tisztségviselők közszolgálati jogviszonyainak felmentéssel történő megszüntetéséhez szükséges szakszervezeti egyetértést.

A Szekszárdi Munkaügyi Bíróság 2.M.292/2009/27. számú ítéletével Dr. F. Á. szakszervezeti titkár, F. M. és Sz. V. vezetőségi tagok felmentéséhez szükséges egyetértést pótolta.

A megállapított tényállás szerint a ... Önkormányzatának közgyűlése 2008. december 19-én ... számú határozatával a Polgármesteri Hivatal átszervezéséről és létszámleépítéséről döntött. A határozat 3. pontja értelmében a felperes engedélyezett 163 fő (158 fő köztisztviselő, és 5 fő közalkalmazott) létszámát 149 főre (144 fő köztisztviselő és 5 fő közalkalmazott) csökkentette. Az átszervezés következtében a felperes szervezeti struktúrája megváltozott. A megszűnt szervezeti egységeket vezetők megbízásait a felperes visszavonta és új vezetői megbízásokat adott.

Az alperes szakszervezeti alapszervnek a perbeli időben hat fős vezetősége volt, melyből négy fő jogviszonyát szándékozott a felperes felmentéssel megszüntetni. A 2009. január 5-én megtartott szakszervezeti gyűlés a négy fős szakszervezeti vezető felmentésével nem értett egyet. Ennek indokaként az alperes azt jelölte meg, hogy a közgyűlés a véleménye kikérése nélkül döntött a felperes szervezeti struktúrájának átalakításáról és létszámcsökkentésről, olyan álláshelyek kerültek megszüntetésre, melyek betöltése nélkülözhetetlen, a létszámleépítés és a vezetői megbízások visszavonása nem szakmai alapon, nem valós és okszerű indok alapján történt. A választott szakszervezeti tisztséget betöltő köztisztviselők munkaköre az új szervezeti struktúrában nem szűnt meg, munkakörük az átszervezés következtében nem vált feleslegessé a jogszabályban előírt kötelező feladatok ellátása miatt, ezért a szakszervezeti tisztségviselők felmentésének elmaradása nem okoz a munkáltatónak aránytalan súlyos hátrányt. Ugyanakkor a hat fős vezetőségből négy fő jogviszonyának felmentéssel történő megszüntetése a szakszervezet működését ellehetetleníti, a szakszervezet vezetősége megszűnne, az Mt.-ben biztosított jogok érvényesítése lehetetlenné válna, a további érdekképviselet megszűnne.

A munkaügyi bíróság ítélete indokolásában megállapította, miszerint az érintett szakszervezeti tisztségviselőket 2008. május 13-án megválasztották, annak szabályszerűsége munkaügyi vitában nem volt vitatható és a felperes a peres iratokkal szemben megalapozottan arra sem hivatkozhatott, hogy a munkáltató felé a szakszervezeti tisztségviselők bejelentése nem történt meg. Elfogadta a munkaügyi bíróság továbbá, hogy a perbeli esetben az egyetértési jog gyakorlására jogosult közvetlen felsőbb szakszervezeti szervnek a helyi alapszervezetet kellett tekinteni.

Ugyanakkor a munkaügyi bíróság jogi álláspontja szerint az alperes által közölt egyet nem értés indokai nem voltak alaposak, az

alperes a felperes által kért egyetértést az Mt. 4. §-ában előírt rendeltetésszerű joggyakorlás követelményét sértve tagadta meg.

A munkaügyi bíróság részletesen vizsgálta az érintett szakszervezeti tisztségviselők 2008. május 13. és 2008. december 20-a közötti érdekvédelmi tevékenységét és azt állapította meg, hogy megválasztásukat követően elsősorban a taglétszám növekedését, a tagság összekovácsolódását tűzték ki célul. Ennek érdekében kirándulásokat szerveztek, szervezett előadásokon vettek részt, de a munkáltató felé munkáltatói intézkedéssel kapcsolatos álláspontjaikat, véleményeket - néhány konkrét, az ítélet indokolásában is kiemelt esetet kivéve - a vizsgált időszakban nem fogalmaztak meg, konzultációt nem kezdeményeztek, ellenőrzési jogosultságukat nem gyakorolták.

Ezért a munkaügyi bíróság levont jogkövetkeztetése az volt, hogy az alperes nem bizonyította a szakszervezeti tevékenység személyhez kötöttségét, azt, hogy a tevékenysége kizárólag az érintett szakszervezeti tisztségviselők által biztosítható, illetve a tevékenysége e személyek felmentése következtében elnehezülne. Minthogy az Mt. 28. § (2) bekezdés a) pontjában foglalt azon feltétel, miszerint a tervezett intézkedés elnehezítené annak a szakszervezeti szervnek a működését, melyben a munkavállaló választott tisztséget visel, a munkaügyi bíróság szerint nem állt fenn, annak második fordulata szerinti további feltételt - az intézkedés elmaradása a munkáltatóra nézve aránytalan, súlyos hátránnyal nem jár - már nem is vizsgálta.

Az alperes fellebbezése folytán eljáró Tolna Megyei Bíróság 10.Mf.20.005/2010/3. számú ítéletével a munkaügyi bíróság ítéletét megváltoztatta és a felperes keresetét elutasította.

A másodfokú bíróság annyiban osztotta a munkaügyi bíróság jogi álláspontját, hogy az átszervezés körében tett munkáltatói intézkedések jogszerűsége, illetve célszerűsége a jognyilatkozat pótlása iránti pernek nem lehetett tárgya. Helyesnek találta azt is, hogy a munkaügyi bíróság bizonyítást folytatott le az alperes nyilatkozatában írt indokokra figyelemmel az érintett tisztségviselők szakszervezetben betöltött szerepére. A másodfokú bíróság szerint azonban az egyetértési jog gyakorlására jogosult szerv az álláspontját a nyilatkozattétel időpontjáig rendelkezésre álló valamennyi adat ismeretében alakíthatta ki, ezért a taggyűlés nem a 2008. május 13-tól 2008. december 20-ig, hanem a 2009. január 5-én megtartott üléséig tudomására jutottak alapján hozhatta meg a döntését, ezért az Mt. 28. § (2) bekezdés a) pontja szerinti feltételeket erre az időszakra vizsgálta.

A másodfokú bíróság ítélete indokolásában kiemelte, miszerint a felperesnél végrehajtandó átszervezésről, létszámcsökkentésről

hozott közgyűlési döntés következtében olyan konfliktushelyzet alakult ki a munkáltató és a köztisztviselők között, melynek folytán az érdekképviselő szerepe hangsúlyozottá vált a 2008. december közepétől kezdődő időszakban. Az alperes szakszervezet aktívan lépett fel, és ezt az aktív érdekvédelmi munkát épp a szakszervezeti tisztségviselők tevékenysége jelentette. A jogi végzettsége alapján is legmeghatározóbb szerepben Dr. F. Á. a szakszervezet titkáráként a munkáltatói intézkedésekre nyomban reagált, nemcsak a szakszervezeti tagok, hanem valamennyi érintett köztisztviselő érdekében, a munkaügyi bíróság által értékelt tevékenységén túlmenően szakszervezeti kifogások előterjesztésével, bírósági eljárásokban való közreműködéssel, jogi segítségnyújtással a szakszervezet által biztosított jogi képviselő útján. F. M. Dr. F. Á. helyetteseként is eljárta és aktív szervező munkát végzett a szakszervezet életében, míg Sz. V. volt az egyetlen olyan szakszervezeti tisztségviselő, akit a tagság a 2008. május 13-ai vezetőségválasztás során pozíciójában megerősített, így hozzákötődik a szakszervezeti vezetőségi munka folytonosságának biztosítása. A másodfokú bíróság azt is kiemelte, miszerint a 2008. május közepétől december közepéig tartó, néhány hónapos időszakban jelentős taglétszám növekedés történt az alperesnél, melyet a munkaügyi bíróság is megállapított, de nem tulajdonított e ténynek kellő jelentőséget.

Mindezekre tekintettel a másodfokú bíróság jogi álláspontja szerint az érintett tisztségviselők a szakszervezetben kulcsszerepet töltenek be, személyük döntően befolyásolja a szakszervezet további működését, a szakszervezeti munka színvonalát, érdekképviselői tevékenységük ezért az a méltányolható, törvényes érdek, mely a felmentésükhöz szükséges hozzájárulás megtagadásának jogszerű indokául szolgált és nem jelent visszaélésszerű joggyakorlást a szakszervezet részéről.

A jogerős ítélet ellen a felperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, melyben annak hatályon kívül helyezését és a munkaügyi bíróság ítéletének helybenhagyását kérte.

A felperes az Mt. 4. §-ának, 28. § (2) bekezdés a) pontjának, a Pp. 206. §-ának és 221. §-ának megsértését állította.

Érvelése szerint a keresetlevelében az aránytalanul súlyos hátrány fennállására is hivatkozott, azt megindokolta azzal, hogy alapvető szervezeti átalakítással járó létszámcsökkentést hajtott végre. Ugyanakkor az elsőfokú-, és a másodfokú bíróság sem vizsgálta, hogy a munkáltató tekintetében fennállt-e az az aránytalanul súlyos hátrány, amely miatt a felmentéshez szükséges jognyilatkozatot akkor is pótolni kell, ha a három szakszervezeti tisztségviselő személyének hiánya ellehetetlenítené a szakszervezet működését. Álláspontja szerint a törvény szövegéből következik az, hogy

amennyiben az Mt. 28. § (2) bekezdés a) pont első fordulata megállapítható, a bíróság köteles vizsgálni a második fordulat alapján a két érdek, a szakszervezeti és a munkáltatói érdek arányosságát az Mt. 4. §-át alkalmazva, melyet a másodfokú bíróság jogszabálysértően elmulasztott. Ítélete indokolása még utalást sem tartalmaz arra nézve, hogy vizsgálat tárgyává tette volna az Mt. 28. § (2) bekezdés a) pont második fordulatát, pusztán azt állapította meg, hogy mivel a három tisztségviselőnek „kulcsszerepe” van, ez önmagában azt eredményezi, hogy azzal nem állhat arányban a felmentés elmaradása miatt a munkáltatót érő hátrány. A munkaügyi bíróság által megállapított tényállás a munkáltatói hátrány tekintetében csupán a kereseti kérelemben foglaltakra utalt. A másodfokú bíróság eltérő jogi álláspontja ellenére azonban e tényállást nem egészítette ki, a keresetben és a perben hivatkozott körülményeket nem vonta a mérlegelés körébe, nem indokolta meg, hogy megszűnt munkaköröket betöltő tisztségviselők foglalkoztatására a munkáltató miként kötelezhető.

A felperes azt is sérelmezte, hogy a jogerős ítélet összemosta a szakszervezeti érdeket és az egyéni munkavállalói érdeket, amikor az érintett szakszervezeti tisztségviselők kifejtett tevékenységét a felmentési szándék közlését követő időszak tekintetében is vizsgálta, amely épp az érintettségük miatt ekkor már objektíven nem volt megítélhető, és ezért releváns sem lehet a személyhez kötöttség vizsgálata során.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte.

A felülvizsgálati kérelem a következők szerint alapos.

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (2) bekezdése értelmében a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta. Így a felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállás szerint már nem volt vitatott, hogy az érintett, felmentésre tervezett köztisztviselők választott szakszervezeti tisztséget töltenek be, jogviszonyuk munkáltató által felmentéssel történő megszüntetéséhez az alperes előzetes egyetértése szükséges és a felperes keresete tárgyában a Ktv. 71. § (2) bekezdés a) pontja alapján alkalmazandó Mt. 28. § (2) bekezdésének a) pontjában foglaltakat vizsgálva kell dönten.

E szerint a szakszervezet által közölt egyet nem értés indokolása akkor alapos, ha a tervezett intézkedés végrehajtása elnehezítené annak a szakszervezeti szervnek a működését, melyben a munkavállaló választott tisztséget visel, feltéve, hogy az intézkedés elmaradása a munkáltatóra nézve aránytalan, súlyos hátránnyal nem jár. A munkaügyi bíróság jogi álláspontja az volt, miszerint a tervezett intézkedés végrehajtása nem nehezítené el annak a szakszervezeti

szervnek a működését, melyben a köztisztviselő választott tisztséget visel. A másodfokú bíróság levont jogkövetkeztetése ezzel szemben az volt, hogy az érintett tisztségviselők érdekvédelmi tevékenysége meghatározó az alperes működését illetően, ezért a munkaügyi bíróság ítéletét megváltoztatta és a felperes egyetértő jognyilatkozat pótlása iránti keresetét elutasította.

A perbeli adatok alapján a Legfelsőbb Bíróság jogi álláspontja szerint is az alperes alapos okkal, indokoltan ragaszkodik a jogi végzettségű szakszervezeti titkár és a vezetőség további két tagja tevékenységéhez. E körben a másodfokú bíróság a Pp. 206. § (1) bekezdésének megfelelően, jogszabálysértés nélkül értékelte, miszerint az új vezetőség megválasztását követően jelentősen emelkedett az alperes szakszervezeti alapszerv taglétszáma, és a felperes tervezett - a per tárgyát képező - intézkedésével összefüggésben a szakszervezeti tisztségviselők többirányú, jelentős érdekvédelmi tevékenységet fejtettek ki. E körben megállapított tényállás tekintetében a Legfelsőbb Bíróság felülmérlegelésre alapot nem talált. Lényeges körülmény továbbá, hogy a közgyűlés által a felperesnél elrendelt létszámcsökkentés aránya nem érte el a 10%-ot, ugyanakkor a felperes a hat fő szakszervezeti vezetőség több mint felét felmentésre tervezte, amely körülmény önmagában nyilvánvalóan elnehezíti a vezetőség és a szakszervezet további működését.

Ehhez képest az egyetértés pótlása kizárólag az Mt. 28. § (2) bekezdés a) pontjának második fordulatán alapulhat, amely az egyetértés pótlása, illetve annak elmaradása kölcsönös következményeinek felmérésével és egybevetésével következtet az érintett fél aránytalan érdeksérelme fennállására, vagy annak hiányára. Annak eldöntése során tehát, hogy az alperes alappal tagadta-e meg az egyetértést, vizsgálni kell az intézkedés végrehajtásának nemcsak a szakszervezeti szervezetre, hanem a munkáltató működésére gyakorolt hatását is, melynek elmaradását a felülvizsgálati kérelem megalapozottan hiányolta.

Az ehhez szükséges adatok megállapítása és egybevetése azonban az adott esetben jórészt hiányzik. Az eddigi adatok közül lényegesnek tűnik, hogy a perbeli tanúvallomások sem cáfolták, hogy a felperes szervezeti struktúrája átalakult, az önkormányzat közgyűlése határozatával elfogadta a szervezeti felépítés megváltoztatását, a Szervezeti és Működési Szabályzat módosítását, melyek szerint a felperes szervezetében az addig működő hét iroda helyett kevesebb létszámmal három igazgatóság jött létre. Megszűnt Dr. F. Á. (szakszervezeti titkár) által vezetett hatósági iroda, az anyakönyv vezetésnél a jogszabályi feladatokat a továbbiakban négy munkakör helyett két munkakörben látták el, így megszűnt F. M. (szakszervezeti vezetőség tag) anyakönyvi ügyintéző munkaköre,

továbbá megszüntetésre került Sz. V. (szakszervezeti vezetőségi tag) személyi nyilvántartó munkaköre is.

Mindezekre tekintettel a megismételt másodfokú eljárásban szükséges a felek bizonyítási indítványa alapján a bizonyítás és annak eredményeként a tényállás kiegészítése és vizsgálni kell a tervezett felmentések elmaradásának munkáltató működésére gyakorolt hatását is. Állást kell foglalni abban a kérdésben, hogy a tisztségviselők jogviszonyának megszüntetése a szakszervezet tevékenységét a munkáltatónál oly mértékben nehezítené-e el, amely rá nézve aránytalanul nagyobb terhet jelent, mint a munkáltatónak a jogviszony fenntartása.

Ezért a Legfelsőbb Bíróság a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

A felülvizsgálati eljárásban felmerült költség összegét csupán megállapította, annak viseléséről az új határozatot hozó bíróság dönt.

Budapest, 2011. március 16.

Dr. Tálné dr. Molnár Erika a tanács elnöke, Dr. Stark Marianna s.k.
előadó bíró, Dr. Földényi Gyuláné s.k. bíró

A kiadmány hitelélül:

bíróági tisztviselő